

A photograph of a woman with dark hair lying on her side in a bed, resting her head on her hand. A light-colored rabbit is lying next to her, looking towards the camera. The background is a plain, light-colored wall.

Niemand had mij dit verteld...

Anneke Keizer *MBA, RLATg, COPE+, Milford, USA, anneke338@mac.com*

Toen ik pas in de proefdierwereld werkzaam was, werd ik geconfronteerd met iets waar nog nooit iemand over had gesproken: de gevoelens van schuld, verdriet en rouw die met dit vak gepaard gaan. Tijdens de opleiding werd er nooit gepraat over de emoties die los komen als je met proefdieren werkt en dat je 's nachts soms niet kunt slapen omdat je de dieren die je aankeken voordat ze werden geëuthanaseerd, maar niet kunt vergeten. Niemand heeft mij ooit geleerd om met deze gevoelens om te gaan, dat moest ik zelf uitzoeken. Dat heb ik gedaan maar het heeft mij wel veel moeite gekost. Het is nu meer dan 30 jaar geleden dat ik mijn loopbaan in de proefdierkunde ben begonnen en er wordt nog steeds veel te weinig over gepraat.

Tijdens mijn carrière als proefdierkundige/manager en hoofd van een proefdierenafdeling heb ik veel over dit onderwerp nagedacht en goed naar de mensen die bij mij werkten gekeken. In de loop van de tijd werd ik mij er meer en meer van bewust dat dit een probleem is waar veel mensen mee worstelen. Mijn ervaring is dat mensen die voor dit vak kiezen van dieren houden en dat zij het leven van een dier, tijdens zijn verblijf op de proefdierenafdeling, zo aangenaam mogelijk willen maken. Voor het begin van een studie waar proefdieren bij betrokken zijn, wordt het protocol besproken en wordt er nagedacht over de route die de studie zal nemen. Er wordt gesproken over de pijn en de stress die de dieren wel of niet zullen ondervinden en over de wet- en regelgeving die op proefdierstudies van toepassing is. Ook komen praktische aspecten als de ruimtes en de materialen die gebruikt worden ter sprake. Maar hoe wordt er omgegaan met mensen die bij de studie betrokken zijn? Hoewel wordt besproken wie het meest geschikt zijn voor een bepaalde studie, is er over het algemeen weinig aandacht voor de gevoelens van dierversorgers of biotechnici als het om studies gaat waarbij veel ongerief zou kunnen optreden. Vaak wordt niet of nauwelijks over een goede begeleiding van de mensen gesproken. Ik hoorde een leidinggevende eens tegen een dierversorger zeggen die moeite met LD50-studies had dat ze er maar aan moest wennen of anders een andere baan moest gaan zoeken. Dat »

is natuurlijk niet de manier om met gevoelens van schuld, verdriet en rouw om te gaan. Tijdens een proefdierstudie maken zowel dier als mens veel mee. Dieren worden blootgesteld aan verschillende manipulaties en de mensen die bij een studie betrokken zijn zien dat deze manipulaties soms moeilijk, soms zelfs zeer belastend voor de dieren zijn.

Het wordt hoog tijd dat wij de waarheid onder ogen zien en mensen de ruimte geven over hun emoties te praten. Ik vind dit zo'n belangrijk onderdeel van de proefdierkunde dat wij een jaar geleden een bureau zijn begonnen dat zich bezighoudt met het begeleiden van mensen die met proefdieren werken. Wij zijn van mening dat als je mensen de juiste begeleiding geeft en leert op een juiste manier met hun emoties om te gaan, dat ten goede komt aan mens en dier. Wat betekent dit en waarom is dit zo belangrijk? Managers van een proefdierenafdeling hebben meestal geen tijd om zich met dit onderwerp bezig te houden. Het reilen en zeilen van een proefdierenafdeling is complex en stelt hoge eisen aan managers en dierenartsen. Toch zou iemand de mensen die met proefdieren werken moeten begeleiden en leren met de emoties die een studie oproept om te gaan.

Zelf heb ik ervaring opgedaan met de volgende vormen van begeleiding: lezingen over dit onderwerp (zo nodig aangepast aan het karakter van de betreffende proefdierenafdeling), individuele gesprekken, gesprekken in groepsverband en het samen met de betrokkenen zoeken naar mogelijkheden om de geëuthanaseerde dieren op de een of andere manier te herdenken. Ook kan het geven van doelgerichte begeleiding nodig zijn tijdens specifieke gebeurtenissen (*event-specific counseling*), bijvoorbeeld het uitbreken van een ziekte of het sluiten van een afdeling. Vaak heeft zo'n gebeurtenis tot gevolg dat veel dieren onverwacht moeten worden geëuthanaseerd en dan kan het nodig zijn de mensen tijdens deze emotionele periode te begeleiden.

Het geven van een eenmalige lezing over dit onderwerp is niet genoeg. Binnen een proefdierenafdeling moeten mensen de mogelijkheid hebben met iemand over hun emoties te kunnen praten. Mensen moeten hun zorgen kunnen uiten als ze bijvoorbeeld aan het einde van een studie niet bij de beëindiging van die studie willen zijn omdat ze daar moeite mee hebben. Hoe ga je met deze en andere kwesties om? In mijn ervaring is het ontwikkelen van een procedure voor het begeleiden van mensen voor-, tijdens- en na een studie het aangewezen hulpmiddel. Het streven hierbij is vooral een begeleidingsproces op te zetten dat open staat voor de emoties die een studie kan oproepen en mensen de ruimte geeft over hun emoties te praten, als groep, met een vertrouwenspersoon of, ook dat kan, er niet of nog niet over te praten.

Zo'n procedure kan een goede handleiding zijn voor leidinggevend en anderen. Degene die de mensen begeleidt moet iemand zijn die weet wat het is om met proefdieren te werken. Iemand van personeelszaken of een ombudsman/vrouw, zoals wel eens aan mij is voorgesteld, is daar niet voor geschikt. Mijn visie is dat elke proefdierenafdeling een proefdierdeskundige binnen de afdeling heeft getraind om mensen de juiste begeleiding te kunnen geven. Dit is een goede zaak voor mens en dier en het komt waarschijnlijk ook ten goede aan de studie en de uitkomst van de studie.